

D. Mart. Lutheruxen

Catechismus /

Ulostoismitusten
causa.

Kijasa / Brändäty Johann Georg Wll.
Lüda / Cuningallselda Kirjain. P. änt.
täjäldä / Wuonna 1695. XXI. XI

A B C D E F G H I K
L M N O P Q R S T U V W X Y Z / a a o i j.

l m n o p q r s t u v w x y z / a a o i j.

u v w x y z / a a o i j.

A B C D E F G H I K L M
N O P Q R S T U V W X Y Z.

A B C D E F G H I K L M
N O P Q R S T U V W X Y Z / a a o i j.

1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20.
30. 40. 50. 60. 70. 80. 90. 100. 200. 300. 1000. 2000. 3000. 11.

1. (1.) V. (5.) X. (10.) L. (50.) C. (100.) D. (500.) M. (1000)

I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. IX. X. XI. XII. XIII.
XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. XXX. XL. L.
LX. LXX. LXXX. XC. C. CC. CCC. M. MM. MMM.

Catechismus.

Ensimmäinen Pääcappale.

Jumalan kymmenen Käsky. Sanat.
Ei nginga nuoren Eausan pitä nämät
oppiman yrkeratsest.

Ensimmäinen Käsky.

Ei sinun pidä pitämän wieralta
Jumalita minun edesäni.

Mikä se on? Wastaus.

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Juma-
lata yllhen caickia cappaleita / ja hänen ainoan
päällens usoman ja turwaman.

Toinen Käsky?

Ei sinun pidä turhan lausuman
sinun HERRAS Jumalas Nimee /
Sillä ei HERRA pidä händä rangai-
semata / joca hänen Nimens turhan
mainige.

Mikä se on? Wastaus.

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Juma-
lata / niij etten me hänen Nimens kautta liroile /
wäärin wanno / engä myös sen kautta noidu / wale-
hettele eli ketän petä : mutta että me caikkis meidän
hädišäm ja tustisam sitä aytem huudam / ruoilem /
Eijäm ja yllistäm.

Muista ettäs pyhität Lepopäivän.

Mitä se on? Wastaus.

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumala-
ta / niin etten me Saarna ja hänen Sanans ylös-
eako: mutta pidämme sen pyhänä / miehelläm sitä
euulemme ja opimme.

Teljäs Käsky.

**Cunniolta sinun Isäs ja Äitäs /
ettäs menestyisit / ja olistit ykkäijälli-
nen Maan päällä.**

Mitä se on? Wastaus.

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumala-
lata / niin etten me meidän wanhimitam / Esi-
waldaam ja Isändiäm ylöncako / engä wihotta:
mutta pidämme heitä cunnias / palwolem heitä /
olemma helle euultaiset / racastam heitä / ja pi-
dämme heitä meidän Silmäimedes.

Wides Käsky.

Ei sinun ydä tappaman.

Mitä se on? Wastaus.

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumala-
lata / niin etten me meidän lähimäistäm / Kuu-
min ja Hengen puolesta wahingwise / engä mitän
wääräytä händä wastan tee: mutta että me händä
autamme / holhomme ja hengen waaras warjetein.

Cuu

Ei sinun ydä Suorin tekemän.

Mitä se on? Wastaus.

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumala-
lata / niin että me olemma puhtat ja cunnialliset /
ajatus / puheisa ja töisa / ja että isecukin hänen
Urwipuolisatans racasta ja cunniasapitä.

Seizemäs Käsky.

Ei sinun ydä warastaman.

Mitä se on? Wastaus.

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumala-
lata / niin etten me meidän lähimäissem Kaha
ja calua pois ota / eli jollaculla wääräydellä ja pe-
topella meidän tygöm läytä: Mutta että me au-
tamme ja holhomme händä / niin että hänen cal-
luns ja elatusens tulis enättyi ja warjellu.

Cahdeyas Käsky.

**Ei sinun ydä wäärä todistusta sa-
noman sinun lähimäistäs wastan.**

Mitä se on? Wastaus.

Meidän pitä pelkämän ja racastaman Jumala-
lata / niin etten me meidän lähimäissem päälle
walhettele / engä petä ja panettele händä / eli saa-
ta pahaa sanomata hänen päällens: Mutta et-
tä me wastam hänen edestans / hymin hänestä pu-
hum / ja cuicki asiat parhain päin läänäm.

A

Khdeyee

Ei sinun pidä pyytämän sinun Lä-
himmäises Huonetta.

Mitä se on? Wastaus.

Meidän pitä pelkämän ja r:castaman Jumala-
ta / niin etten me meidän Lähimmäisem perindö /
eli Huonetta pahalla juonilla meillem pyydä / en-
gä jongun viikuden ja Lain warjon alla isellem o-
mistä: Mutta meidän pitä outtaman händä / että
hän sais omansa pitä ja nautita.

Kymmenes Kästy.

Ei sinun pidä himoigeman hänen
Emändätans / Palweliatans / Pate-
sapiicans / eikä Carjaans / eli Juh-
taans / taikka muuta kuin hänen o-
mansa on.

Mitä se on? Wastaus.

Meidän pitä pelkämän ja r:castaman Jumala-
tata / niin etten me wedä / engä haucuttele meidän
Lähimmäiseldäm hänen Emändätans eli palcolis-
tans: Mutta paraimin autam / että he mahta-
wat olla alallans / ja tehdä mitä he ovat welaa-
pää.

Mitä Jumala eaitista näistä Kästyissä
sano? Wastaus.

Näin sano hän:

Minä olen H:Enra sinun Juma-
las/

las/ xri wäkewä ja tiwas costaja/ so-
ca eizistelen Isän pahat teot Easten
päälle/ colmandeen ja neljändeen pol-
ween/ jotca minua wihawat/ ja teent
Laupiuden monelle tubanelle / jotca
minua r:castawat/ ja minun Kästy-
ni pitävät.

Mitä se on? Wastaus.

Jumala uhea rangaista caictia niistä/ jotca nä-
mät kästy rickowat ja ylisenkäywät/ sentähden pi-
tä meidän hänen Wihaans pelkämän / niin etten
me hänen Kästyjäns wastian ricio: Mutta hänen
Olemons ja caictia hywää / lupa hän niille caictille
jotca hänen Kästys pitävät: Sentähden pitä
meidän händä r:castaman / ja mielelläm hänen
Kästyins jälkeen telemän.

II. Uscon Tunnustus.

Euinga nuoren Cansan pitä tämän
oppiman yrtkertaifest.

Ensimmäinen uscon Cappale.

Luomisest.

Minä uscon Jumalan päälle/ Is-
sän Caictiwaldian/ Taiwan ja Maan
Luojan.

Mikä se on? Wastaus.

Minä uscon että Jumala on minun ynnä caice-
ken muider luotain canssa luonut / andonut mi-
nulle Ruumin ja Sielun / silmät / korvat ja caice-
ti mihi jäsent tiedon toimen / ja ymmärryksen / ja
nä näit caiceki vielä nyt wolmas pitä / Andä myös
miulle runsast jecapääwä ravinnon ja werhen /
codon ja huon / Haimon ja Lapsen / pellon / car-
jan / ja caiceki myös multa mitä minä Ruumin
ravinn. opi tarw. sen. Vielä sitte / suojele ja war-
jele minua / caiceki myös wahingot / tustat ja pa-
hudet minun päädäni estä ja torju. Ja caiceki nä-
mät teke hän paiki minun ohjista / omasta su-
lusta armonstans ja Isällisestä hywdestäns: Joiden
caiceki in edestä minun tule händä kirjittä / ylistä
ja cunnioitit / händä cuulla ja palwella: Se on
toimen testi.

Toinen uscon Cappale.

Lunastusest.

Ja Jesuren Christuren päälle hä-
nen ainooan Poicans mtedän HER-
ram. Joca sitisi Pyhästä Hengestä /
syndyt Neigestä Mariasta. Pijnat-
tin Pontius Pilaturun wallan alla /
waktin päälle nauttetin / cuoletettin / ja
haudattin / alasasiui Helwettin / col-
man.

mandena päiväinä nousi ylös cuol-
lusta. Astui ylös Taimaseen / istu
Isän Jumalan oikialla kädellä / siel-
dä on tulewa duomizeman eläwitä
ja cuolluita.

Mikä se on? Wastaus.

Minä uscon / että Jesus Christus on totinen
Jumala / Isästä ennen iancaicekisuutta syndynyt /
ja myös totinen Ihminen / neigestä Mariasta Syn-
dynyt / on minun HERran / joca minun cadores-
tun ja duomitun Ihmisen lunasti / caiceki synnei-
stä / Cuolemasta ja Verlelen wallan aida wapa-
sti ja päästi / ei Cuollit eikä Hoypal / mutta hänen
pyhällä ja caillilla Werellans / ja wiattomalla Wi-
nallans ja Cuolemollans: Että minä hänen os-
mansa oitsin / ja hänen Woldacunnasans hänen
allans eläisin / ja händä iancaicekises Wanburscaw-
des / wiattomudes / ja Autuudesa palwellsin / niin-
cuin hän on Cuolluista ylösnohnut / elä ja hallise
iancaicekises. Se on totinen tosi.

Colmas uscon Cappale.

Pyhittämisest.

Minä uscon Pyhän Hengen päälle /
yhden pyhän Christilisen Seuracun-
nan / pyhain ihmisten yhteyden / syn-
dein

dein anderi saamisen / ruumtin ylös.
nousemisen / ja ijancatckisen elämän /
AMEN.

Mikä se on? Wastaus.

Minä uscon ja tunnustan / etten minä omalla
Ymmärrykselläni ja omalla minun Wäelläni / tai
da Jesuren Christuren minun HErani päälle
usco / eli hänen tygönsä tulla : mutta se Pyhä Hen-
gi on minun siehen Evangeliumin kautta eukunut
hänen Sahjallons ylöswalistanut / oiktas Uskos
ylöswitännyt / pyhittänyt ja wahwoistanut : uijncuin
hän coco Christieunnan Wailmas tygönsä cuku /
coco ylöswalaise / pyhittä ja Jesuren Christuren
työ weta / ja oiktas Uskos ylöswita / josa Seura-
cunnas hän minun ja caicein muiden uscorwaisen
Synnit jocapäiwä armollisesta anderi anda / ja sitte
wijmeistä Päiwänä hän minun ja caicki muut Jh-
miset cuolluista ylösberättä / ja niin minulle ja ta-
kille Christin uscorwaisille sen ijancatckisen Elämän
anda. Se on totinen tosi.

III. Isä meidän Rucous.

Cuinga nuoren Cansan pita tämän
oppiman yriertaisest.

Isä meidän joca olet Taitwaisa.

Mikä se on? Wastaus.

Tällä Esipuhella tahdo Jumala meitä eukua ja
weta

weta wahwast useoman / että hän on meidän oikka
Isän / ja me hänen rackat Lapsens / että me sitä
rohkiimmast / wahwan turwan cansa händä ri-
collisim / niincuin me näemme Lapsen wanhimmis-
dans tarpeitans anowan. Ja suljetan täsä Seize-
meen Cappakeen eli Rucourin.

Ensimmäinen Rucous.

Pyhitettyolcon sinun Nimes.

Mikä se on? Wastaus.

Jumalan Nimi on kyllä igestäns pyhä / mutta
me rucoilemma täsä Rucoures / että se myös mei-
dängin tykönäm tullis pyhitetty.

Cuinga ja cosca se tapahu? Wastaus.

Cosca Jumalan sana selkiää ja puhasti opetes-
tan / ja me sen jälkeen / niincuin Jumalan Lasten
tule / Jumalifest elämme : siehen meitä auto D
Taitwallinen Isä. Mutta joca toisin opetta ja elä /
cuin Jumalan sana neuwo / hän häwäise meidän
seasam Jumalan Nimen. Siitä warjele meitä / D
Taitwallinen Isä.

Toinen Rucous.

Lähes tulcon sinun Waldacundas.

Mikä se on? Wastaus.

Jumalan Waldacunda kyllä lähesty igestäns
ilman meidän Rucoustim / mutta me rucoilemma
täsä Rucoures / että se myös meidängin tygöm
tullis.

Cuinga ja cosca se tapahu? Wastaus.

Cosca meidän Taitwallinen Isän anda melle
Pyhä

Pyhän Hengens / että me hänen armona eautta
 uscomme hänen sanans / niin että me tässä Ma-
 ilmas pyhästi ja Jumalisessti / ja sitte Taiman wa-
 dacunnas ijaneaisesti eläisimme.

Colmas Rucous.

**Ole on sinun Tahto os niin Maasa
 kuin Taimasa.**

Mitä se on? Wastaus.

Jumalan hywä ja armollinen Tahto kyllä ta-
 pahuu ilman meidän Rucousta / mutta me rucoi-
 lem tässä Rucousta / että se myös meidän seasam
 tapahduis.

Cuinga ja cosca se tapahuu? Wastaus.

Cosca Jumala esää meidän lihailisen Tahtom /
 ja caicci pahat neuwot / ja Perkeleen aiwoituyet sä r-
 ke ja tyhjyri tele / jotca ei salli että me Jumalan
 Nimee pyhitäisim / ja että hänen Waldacundans
 meidän tygöm tullis. Sitäläkin cosca hän kirjittä
 ja wahwista meitä hänen pyhään Sanaans ja oi-
 kiaan Uscoon loppun asti. Tällä muoto hänen hy-
 wä ja armollinen Tahtons tapahuu.

Neljäs Rucous.

**Anna meille Tänapäiwänä meidän
 jocapäiwäinen Leipäm.**

Mitä se on? Wastaus.

Jumala tosin pahoillenkkin Ihmisille anda joca-
 päiwäisen Leipän / ilman meidän Rucousta : mut-
 ta

ta me rucoilemma / että hän annais meidän yme-
 mästä / että se Leipä / jolla me ruwitan / on hänelä
 dä annettu : ja että me kytöyten canssa sitä wastan
 ottaisimme ja nautisimme.

Mitä jocapäiwäinen Leipä on?

Wastaus.

Caicci mitä ruumin ruwinnoyi ja tarpeeri tule-
 uun on Ruuca / Suoma / Waattet / Kengät / Coto
 ja Cartano / Veldö / Carja / Kaha ja Sawara /
 hywä Puolisa / euullaiset Lapset / uscolinen Perhe /
 hurseas ja sowelias Esiwalda / hywä hallituyen-
 mens / tarpellinen Ilma / Rauha / Terweys / hy-
 wät Sawat / cunnialliset menot / uscolliset Ystä-
 wät / hywät Kylämiehet / ja multa senealdaisita.

Wiides Rucous.

**Anna meidän Synodin anderi /
 niincuin me annamme meidän Wel-
 wolistem.**

Mitä se on? Wastaus.

Me rucoilemma tässä Rucousta / ettel meidän
 Taimallinen Isäm cakois meidän Synodin päin /
 ja niiden tähden hyljäis meidän Rucousta / sillä
 en me ole mahdolliset sitä saaman kuin me rucoi-
 lem / enää myös ole sitä ansainnet / Mutta että
 hän caicci meille Armostans andais / sillä me Syn-
 diä teemme jocapäiwä / ja en muuta ansaije kuin
 Rangastusta : Niin me myös sitä wastan / tahdom

Sy

Sydämeistän anderi anda / ja tehdä niille hy-
vä / jotka meitä vastaan rickovat.

Cundes Rucous.

Älä johdata meitä Kiusaukseen.

Mikä se on? Wastaus.

Ei Jumala ketän kiusa / mutta me rucoilemma
tässä Rucouessa / että Jumala tahdois warjella mei-
tä / ettei Verkeles / Mailma ja meidän oma Liham /
meitä wiettelis ja saattais meitä Epäuscoon / E-
pähyihin / ja miuhia suurein Syndein ; ja jos me
sen canssa kiusatam / että me wiimein mahdaisian
olise woittaa / ja päälle päästä.

Seizemäs Rucous.

Mutta päästä meitä pahasta.

Mikä se on? Wastaus.

Me rucoilem tässä Rucoues / nijneuin yhdes
Summas / että meidän racas Talwallinen Isän
wapahdais meitä caikista pahoista / sekä Ruumin /
Sielun / Lawaran ja Eunnian puolesta. Ja että
hän wiimein cofea Cuoleman hetki lähesty / annais
meille autuan Elämän / hywän Lopun / ja meitä
hänen sulasta hywydestänsä / tästä surkeudesta / ty-
gönjä Talwasen ottais.

A M E N.

Mikä se on? Wastaus.

Minun pitä oleman wissi sen päälle että meidän
Rucouem owat meidän Talwalliselle Isällem otola-
liset

liset ja häweldä cuulbut : Sillä hän on itse lästennyt
meitä rucoileman / ja luvannut / että hän tahdo
meitä cuulla. Amen / Amen / se on : totifest / totifest /
nämät pitä näin tapahtuman.

IV. Casten Sacramentti.

**Cutnga nuoren Cansan pitä tämän
oppiman / ja yrkerätäsest ym-
märtämän.**

Mikä Caste on? Wastaus.

Caste ei ole ainoastans pahjas Westi / mutta on
Westi Jumalan Kästyyn suliettu / ja hänen san-
nans canssa yhdistetty.

Curcasta ne Jumalan sanat owat?

Wastaus.

Meidän HERea Jesus Christus sano W.
Mattheuxen tykönä wiimeises lugus : Mengät
ulos caickeen Mailman / ja oppetta-
cat caickia Cansoja / ja castacat heitä
Nimeen Isän / ja Pojan / ja Pyhän
Hengen.

Mikä hywä Caste maacan saata?

Wastaus.

Caste saata Syndein anderi Saamisen /
wapahda Cuolemasta ja Verkelestä / ja anda ijane-
caicki

catelisen Elämän caikille niille / jotea Jumalan Sa-
nan ja hänen Lupausten uscovat.

Eucasta se Jumalan Sana ja Lupaus on?
Wastaus.

Meidän Herra Iesus Christus sano P.
Marcusen tykönä / nijmettes lugus:

Joca usco ja castetan / se tule autua-
ri: mutta joca ei usco se cadotetan.

III.

Cuinga taita Westi niin suure tyde
marcan saatta? uolomir

Westi tosin ei sitä igestans tee mutta Jumalan
Sana / joca weden canssa ja tykönä on / ja usco /
joca sanan wedesä wastan otta / usco ja sen pääle
häneisä luotta? Sillä Westi ilman Juma-
lan Sanata ei ole muu kuin Westi / ja ei Castes
Mutta cosca sana tule yhdistetyi weden canssa /
niin on se Caste / se on: armon ja Elämän Westi / ja
uden / syndymisen peso Pyhästä Hengestä / nijneuin P.
Pawall sano Irturen tykönä Colmannes Lugus:
Hänen Lauptudens cautta hän mei-
dänautuaxi teki / uden Syndymisen
Peson ja Pyhän Hengen udisturen
cautta / jonga hän meidän päällem
runsaasti uloswuodattanut on / mei-
dän

dän päällem runsaasti uloswuodat-
tanut on / meidän Lunastajam Ie-
suren Christuren cautta: Senpääle /
että me hänen Armons cautta
Wanhursari tullessa / ja perllisert
hancatcliseen Elämään Totwon jal-
ken. Se on totinen tosi.

Mitä Caste merkize? Wastaus.

Se merkize että se wanha Adam / joca meikä
wiela on / jocapäiwäisen eatumusen ja p ranno-
ren cautta / Syndein ja caicem pahain Himoin
canssa / pitä upotettaman ja choletettaman. Ja
jällens joca päiwä ulos no useman uden Ihmisxi
joca Pyhydes / Wanhurscaudes ja Puhtaudes?
hancatclisesta elämän pitä Jumalan edes.

Eusa se on Kirjoitettu? Wastaus.

P. Pawall sano Romarein ty-
gd / 6. Lugus: Että me olem Chri-
sturen canssa haudatut Easten cuit-
ta Cuolemaan / että nijneuin Chri-
stus on Cuolleista Ihan Camatan
cautta ylösberätetty / niin pitä myös
meidängin udesa Elämäsä waecida-
man.

B

V. Rip.

V. Rippi eli Synnin päästö.

Cuinga nuoren Cansan pitä sen oppiman olkein hymmärtämän.

Mikä Rippi ei Synnin päästö on?
Wastaus.

Rippi on/ cosca Jumala itse/ eli hänen Sanans Pawellia/ hänen kästös jälken anda niille/ Synnit anderi/ jotca tunnustawat ja catu-
wat heidän Syndins/ ja Syndein anderi saamisen uscowat.

Cuinga monda cappaletta Rippiä on?

Cari: Ensimäinen että me tunnustam meidän Syndim. Toinen että me anomma Rippi Isästä Synnin päästö / niincuin itse Jumalasta / ja en mitän siitä epäile / mutta wahwast uscom / että Synnit ovat sen cautta Jumalan edes Tawais meille anderi annetut.

Cutca Synnit meidän pitä Rippi Isäm edes tunnustaman? Wastaus.

Jumalan edes pitä meidän tunnustaman isem caikein Syndein wicapääpi / waickaen me niistä tiedä / hymmärrä ja muista / niincuin me temme Isä meidän Rucouyes: Mutta Rippi Isäm es Des pitä meidän nimittämän ainoastans ne Synnit / cuin me tiedämme ja tunnemme meidän Syn-
Dämmesäm.

Cutca!

Cutcasta ne owat? Wastans.

Cako sinun Säätyäs Jumalan Kymminen Kästyn jälken jos sinä olet Isä / äiti / taicka Pawellia ic. Jos sinä olet ollut cowaicorwainen / uscow maroin / laisca / wihainen / rietas Toisa ja Puheisa ic. Jos sinä olet muiden mielen rickonut puheilla taicka töillä / marastanut / walhetellut / tehnyt jotakin wahingota ja toisen oman turmellut.

Pane siis minun eteeni yxi lyhykäinen Ripin muoto?

Täin pitä sinun Rippi Isäs edes sanoman ja tunnustaman:

Kacas HERea / minä rucoullen teitacuulessan minun Rippiänt / ja päästämän minua Jumalan puolest minun Synneistäni.

Jos sinä olet palcka Dreangi eli Piija / niin sano:

W Inä waiwainen Syndinen / tunnustan isent Jumalan edes wicapääpi caikein Syndein erinomaisest tunnustan minä teidän edesän minun Palcolliseri / ic. Muuta (sen pahempi) en minä ole palwellut Isändääni uscollisest / sillä en minä ole monesa astasa tehnyt niincuin Perhenhadiolla da minun käsketty on. Minä olen wihoittanut heidän / ja saattanut toruman ja kiroileman / minä olen ollut laisca ja tehnyt monda Wahingota. Minä olen ollut rietas Puheisa ja toisa / riidelnyt ja torunut wertaisleni canssa / ic. Näitä caickia minä cadun / ja rucoullen Nemoo / minä tahdon mielellän minuani parata.

B 2

Pet.

Perhenwanhin sanocan näin:

Erinomaisesti tunnustan minä teidän edesäni, et-
ten minä ole uscollisesti minun Lapsiani ja perhet-
täni castoattanut / engä ole totuttanut Jumalata
eunnioittaman. Minä olen kiroillut / ollut myös pa-
hasti esimerkhyi sekä puheilla että tojlla / minä olen
minun läsnä asawillen paljo wahingota teh-
nyt callisti ja petollisesti myhnyt. Ja mitä hän
enä löytä Jumalan Käskyjä ja Säätyjä vastaan
tehnens.

Jos ei joku taas löydä isläns taincaudaisia
taiceita surenbita Synidia tehneri / niin älkän niistä
enämbi lueta pitäkö / tehderens pidembätä Syn-
delin Tunnuksista / waan sanocan yhden eli capi
cuiin hän tiedä:

Näin: Erinomattain tunnustan minä teidän
edesän / että minä kerran kiroillin / Item: kerran
puhulin rietaita puheita / kerran sitä M. eli sitä M.
tein. Ja andacan silläns olla. Jos ei hän taas
yhtän nimittä tiedä / cuiin mahdo toin olla taita /
niin älkän myös erinomattain jofacura sanoco /
waan ottacan Syndelin anderi saamisien / siinä
yhteises Ripin rawas / cuiin hän Jumalalle tele
hänen Rippi: Isäns edes.

Sano edespäin.

Minä waiwainen syndinen. Ih-
minen / joca synnis sekä sijnnyyt
että syndönyt olen / ja vielä sittekin /
caicke-

caickena minun eltnaicanant syndi-
stä elämätä pitänyt olen / tunnustan
caickesta sydämeistäni / sinun edesäs /
O caickwaldias ijancatckinen Ju-
mala / minun racas Taiwallinen J-
sän / etten minä ole sinua racasta-
nut ylligen caickeia Cappaletta / enää
minun lähimmäistäni niincutin ihe-
änt. Minä olen / sen pahembi / monel-
la muodolla rickonut sinua / ja sinun
pyhiä Käsky sanojas vastaan / sekä a-
jatorilla / sanoilla ja töillä. Ja tie-
dän ihent sentähden ansainnen Hel-
wettin ja ijancatckisen cadoturen /
jos sinun pidäis minua niin duomige-
man / cuiin sinun cowa otkendes waa-
ti / ja minun syndini ansainnet owat.
Mutta nyt sinä racas Taiwallinen
Isä ulosluwannut olet / että tah-
dot armon ja Lauptuden tehdä / caic-
kein waiwaisen syndisten canssa / jot-
ca heitäns parata tahtowat / ja wah-
wan-

wan uscon canssa sinun käsitte-
mättömän Laupiudes työä pakene-
wat/ niiden canssa sinä tahdot armol-
linen olla / ehtä cuinga he owat si-
nua wastan rickonet / ja et ikäänäs
enä heidän syndiäns soima. Sihen
minä myös waiwainen syndinen i-
zeni luotan / ja rucoillen sinua tur-
wallisesta / että sinä sen saman si-
nun lupaures jälkeen / ollisit minulle
armollinen ja Laupias / ja annatit /
cätki minun syndini anderi / sinun
pyhän Nimes kijozeri ja cunniaxi /
AMEN.

Laupias Jumala ja Taiwalli-
nen Isä / jonga Laupiudella ei
ohitan loppua ole / sinä joca olet kär-
siwäinen / pikämielinen / ja cätki
pahat teot / rickoret ja synnit suurest
armost anderi annat. Mic olemma /
sen pahembi / tehnet Syndiä mei-
dän Isän canssa / me olemma wä-
rin

rin tehnet / ja ollet Jumalatto-
mat ja sinun Miele rickonet. Si-
nulle ainoalle olemma me Syndiä
tehnet / ja sinun edesäs pahoin teh-
net: Mutta älä muistele meidän esi-
disiä pahoja tecojam / sillä me olem-
ma sangen wheltäiseri joutunet. Uu-
ta meitä Jumala meidän Wapah-
tajam / sinun Nimes Cunnian täh-
den / wapahda meitä ja anna meille
sinun Pyhän Henges Armo / parata
meidän syndistä Elämätäm wahwi-
sta meidän uscom / ja saata sinun cans-
sas ijancaickiseen elämään. Sinun
Nimeas Jesuren Christuren mei-
dän HERram cauttaj AMEN.

Tähän Rippi, Isä sanocan:

Jumala ole on sinulle armollinen / wahwistacon
sinun Uscon / ja andacon sinulle cätki sinun Syn-
dis anderi.

Ja sanocan vielä:

Uscoicos että tämä minun andeyti andamisen on
Jumalan andeyti Andaminen?

Wastaus.

Uscon hywä HERRA.

Rippi Isä sanocan wielä:

Nijneuin sinä uscot nijn sinulle
tapahetu / ja minä meidän Herran
JEsuxen EChristuxen Kästyn jälken/
annan caickt sinun Syndis anderi.
Nimeen Isän/ ja Pojan/ ja Pyhän
Hengen.

Ja sen minä teen itse Christuxen oman
Kästyn jälken: Nijneuin hän sano:

Ninä annan sinulle Taiwan
Waldacunnan Aiwatmet / mitä
ikänäs sinä Maan päällä sidot/ sen
pitä oleman sidotun Taiwais. Ja
mitä ikänäs sinä päästät Maan
päällä / sen pitä oleman päästetyn
Taiwais. Ottacat Pyhä Hengi/ joil-
le te Synnit anderi annatte / nijlle
ne owat anderi annetut ; ja jolle te
ne pidätte / nijlle ne owat pidetty.
Marth. 16.

VI. Altarin Sacramenti.

Cuin.

Eutuga nuoren Eansan pitä sen
oppiman / ja ystercatsest ymmär-
tämän.

Mitä Altarin Sacramenti on?
Wastaus.

Se on meidän HERRAN JEsuxen EChristu-
sen totinen Ruumis ja Weri/ leiwän ja Wijnan
alla/ meille EChristityille syödä ja juoda/ itse EChr-
istuxelta saatty ja asetettu.

Cusä se on kirjoitettu? Wastaus

Nijn kirjottawat pyhät Evangelisterit: Mats-
theus / Marcus / Lucas/ ja P. Pawali.

Meidän HERRA JEsus EChristus
sinä Yönä jona hän petettiin / otti
hän leiwän/ kijetti/ mursi ja annoi D-
petuslastens/ ja sanot: ottacat ja Syn-
kät / tämä on minun ruumin / joca
teidän edestän ulosannetan / se teh-
kät te minun muistoreni.

Samalla muoto ehtolisen jälken/
otti hän myös Calkin/ kijetti annoi heil-
le ja sanot: ottacat ja juocac te tästä
calc-

B 5

calc-

caicki / tämä on sen uden Testamen-
din Calcki minun weresänti / joca
teidän ja monen tähden uloswuoda-
tetan syndein anderi andamurt / se
tehtäe te / niin usein cutin te joutta/
minun muistoreni.

Mitä hywä tämä Syöminen ja Juo-
minen maahan saatta: Wastaus.

Sen andawat nämät Sanat tietä: Teidän
edestän ulosannettu ja uloswuo-
datettu / Syndein anderi andamurt.
Nimitän, että meille täsä Sacramentis Syndein
anderyandamus Elämä ja Autuus sencaidaisen
sanain kautta annetan: sillä eusa Syndein ande-
ri andamus on / siinä myös on Elämä ja Au-
tuus.

Cuinga Ruumillinen Syöminen ja Juomis-
nen oaita niin woimallisia Teitä
tehdä: Wastaus.

Syöminen ja Juominen ei sitä tee / mutta ne
anat / joca täsä owat: Teidän edestän u-
losannettu ja uloswuodatettu Syn-
dein

dein anderi saamiseri: Joca sanat owat
pääcappalet täsä Sacramentis. Ja joca usco ne
sa nat ja luotta hänens niiden päälle / hän saa mi-
täne lupawat / Nimitän Syndein anderi saa-
misen.

Cyca tämän Sacramentidin Kelwollisest
nauttize: Wastaus.

Vaastota ja ruumillisesta igens walmtsta on kyllä
hywä ja ulconainen Tapa / mutta se on oikein mah-
dollinen ja kelwollinen joca usco nämät sanat:
Teidän edestän ulosannettu ja ulos-
wuodatettu / Syndein anderi anda-
miseri. Mutta joca ei usco niitä sanoja / waan
epäille / se on mahdotoin ja kelwotoin / sillä se sana
(Teidän edestän) waatii yhtä uscollista
Syndändä.

Huonen Taulu. Ovettaille.

Sitacat igestänne woari / ja caikesta Lau-
masta / johon Pyhä Hengi on teidän
Dispo iri pannut / caikeman Jumalan Seu-
raenuda / jonga hän omalla werelläns ansatannut
on. Ap: t: 20 / 28.

Dispan yltä oleman ruhtetoman / yhden emän-
nän

nän miehen / walpan / raitin / siwiän / tolerasten
holhojan / opettavaisen : ei Jumarin / ei tappellian /
ei ilkiän Bolton pyytäjän : waan armellian / ei
rihtaisen eikä ahnen : joca omän huonens hywin
hallige / jolla cuuliaisit lapset owat / kaikella cuu-
niallisudella / ei ästen Christiin. 1. Tim. 3. 5.
2. 3. Hänen pitä kinnipitämän puhtaasta ja opet-
tawaisesta sanasta. Tit. 1. v. 9.

Sanan cuulioille.

Muistacat teidän opettaitan / jotea teille Juma-
lan sana puhuret owat : ja seuracat Heidän usco-
ans. Hebr. 13. v. 7.

Nijn on HERRA säännyt / että ne jotea Ewan-
geliumi ilmoittawat / pitä Ewangeljumista elatu-
pens saaman. 1. Cor. 9. v. 14.

Joca sanalla neuwotan / se jacacan caikia hy-
wä sille / joca händä neuwo. Gal. 6. v. 14.

Wanhimmat / jotea hywin halligewat / pitä
capikertaises Cumias pidettämän / etnomatcain
ne jotea sanas ja opis työtä telewät. Sillä Raas-
mattu sano : Ei sinun pidä rihtatappawan härjän
suuta sitoman kinni : ja työmiehes on palckans an-
sainnut. 1. Tim. 5. v. 17. 18.

Oleat teidän opettaillen cuuliaisit / ja seuracat
heitä : sillä he walwowat teidän sielujan / njin cuin-
ne / jotea lugun niistä telemän pitä / että he sen-
tolla telisit / ja ei huocauwella. Heb. 13. v. 17.

Magis

Mailmalliselle Esirwallalle.

Ei Esirwalda ole muutoin cuin Jumalalda / ne
wallat jotea owat / Jumalalda ne säätty owat.
Sertähden jocainen cuin igens Esirwalda mastan
asetta / se on Jumalan säättyä mastan : Mutta ne
jotea mastan owat / saawat duomion päällens.
Sillä ne jotea wallan päällä owat / ei ole hywin-
tekiöille / waan paholle pelwoyi. Elles tahdo Esir-
walda pelhätä / njin tee hywä / ja sinä saat hänelä
dä kistoren : Sillä hän on Jumalan palwelija si-
nun hywäyes. Waan jos sinä paha teet / njin
pelkä : Sillä ei hän miecka hukkan canna. Sillä
hän on Jumalan palwella ja costaja sille rangais-
tuxeri joca paha teke. Rom. 13. v. 1. 2. 3. 4.

Alimmaisille.

Jocainen oleon Esirwallalle alammainen : Sillä
ei Esirwalda ole muutoin cuin Jumalalda. Rom.
13. v. 1.

Oleon alammaisit kaikelle ihmiselle säädylles
HERRAN tähden : oliseo se Cuningalle /
njincuin ihmimäiselle. Seicka Väämiehille / njin-
cuin njille jotea hänelä lähetetyt owat / pahointes
kijlle rangaisuxeri / ja hurseaille kistorexi. 1. Pet.
2. v. 13. 14.

Andacat Keisarille / cuin Keisarin owat / ja
Jumalalle cuin Jumalan owat. Matth. 22. v. 21.
Mina

Minä neuwon / että ennen caickia pidetäisiin ruoupeet / anomiset / toivotukset ja Eijropeet / caickein ihmisten edestä : Euningasten ja caiken Esiwallan edestä : että me rauhas ja lewos eläisimme / caikes jumalissudes ja cunnialissudes. 1. Tim. 2. v.

Neuvo heitä / että he Päämiehillens ja Esiwallallens alammaiset ja cuullaiset olisit. Tit. 3. v. 2.

Awiomiehille.

Miehet racastacat teidän waimojan / niincuin myös Christus Seuracunda racasti / ja ulosan noi igens hänen edestäns / Miehet pitä waimojans racastaman / niincuin omia ruumitans. Joca waimoans racasta / se racasta igiäns : Sillä ei hyikän ole oma lihans cosecan wihannut / waan elättä ja holho sitä / niincuin myös HERRA Seuracunda. Eph. 5. v. 25. 28. 29.

Se miehet asueat Waimoinee canssa taldolla / ja andacat waimolliselle niincuin helcommalle asti : alle hänen cunnians / niincuin myös elämän armon canssaperilliselle. 1. Pet. 3. v. 7.

Miehet / racastacat waimojan / ja älkät olco tslyt heitä wastan. Col. 3. v. 19.

Awiowaimoille.

Waimot oleat Miehillens alammaiset / niincuin Saara oli Abrahamille cuullainen / ja cusui hänen

hänen HERRA / jonga tyttäryi te tullet oletta jos te hywin teettä / jo pelkämät oletta. 1. Pet. 3. v. 1. 6.

Waimot oleat omille miehillens alammaiset / niincuin HERRALLE : Sillä mies on waimon pää / niincuin Christus on Seuracunnan pää : ja hän on ruumin wapahtaja. Mutta niincuin Seuracunda on Christulle alammainen / nija pitä myös waimot miehillens caikes alammaiset oleman. Ephes. 5. v. 22. 23. 24.

Sinun Zahros pitä miehes ala annettu oleman ja hänen pitä wallikeman sinua. Gen. 3. v. 16

Wanhemmille.

Se Isät / älkät hlyttäkö teidän lapsian wihaant waan caswattacat heitä curitupes ja HERRAN nuhtesa. Eph. 6. v. 4.

Joca pahenda yhden näistä pienimmist / joca uscawat minun päälleni / porambi hänen olis että myllyn kivi rypustettaisiin hänen caulaans ja upotettaisiin meren sywöteen. Matth. 18. v. 6.

Jumala sääsi todisturen Jacobis / ja andoi Laim Israelis / jonga hän lästi meidän Isäm opetta heidän lapsillens. Että wastatulewaiset oppiset / ja lapset / joca vielä syndywät / Euin he caswawat / että hekin myös ilmoittaisit lapsillens. Ps. 87. v. 5. 6.

Lapsille.

Lapsiet / oleat cuulliaiset teidän wanhemmillen
HERasa: Sillä se on oikein. Cunnnoita Ihas
ja äittä / joca on ensimmäinen kästysjolla lupaus on)
Ettäs menestyis ja caurvan eläisit maan päällä.
Eph. 6. v. 1. 2. 3.

Lapsiet / oleat cuulliaiset wanhimmillen caikisa:
Sillä se on HERalle hywin otollinen. Col. 3.
v. 20.

Se nuoret / oleat wanhoille alammaiset: ja
oleat caicki toinen toisellenne alammaiset / ja pitä-
kät teitänne kirjidiäst nöyryteen / sillä Jumala on
ylveitä vastaan / mutta nöyryille hän anda armon.
Nöyryttäkät siis teitän Jumalan wäkerän käden
ala / että hän teitä ajallans corotais. 1. Pet. 5.
v. 5. 6.

Ihännille ja Emännille.

Ihännät / se cuin oikeus ja cohtuus on / niin
ofotracat Palweltoille / tieten että teilläkin on
HERa Salwas. Col. 4. v. 1.

Se Ihännät / tehkät myös niin heitä (Palweli-
aita) vastaan / ja pangat pois ubcauret / tieten / et-
tä teidän HERan on myös Salwas; jonga edes
ei ole ihmisten muodon cahomusta. Eph. 6. v. 9.

Ei sinun pidä tekemän lähimmäiseselles wääryst-
tä

tä / eli ryhswämän händä. Sinun päiwämiehes
palkan / ei pidä oleman sinun tykänäs huomisen
asti. Lev. 19. v. 13.

Sillä pidäkä palcka silda köyhäldä ja tarwigewal-
da / Waan maya hänelle hänen palckans sinä päi-
wänä / ennen auringon lastemata. Deut. 24.
v. 14. 15.

Palcollisille.

Palweljat / oleat cuulliaiset teidän ruumillisille
Ihännillen / pelwolla ja wapistuyella / teidän sydäs
menne yrikertaisudes / niineuin E.Hristuyelle. Ei
filmän edes palwellen / niineuin ihmisten mielä
noutain: waan niin cuin E.Hristuyen palweliat /
tehden sydämeist mitä Jumala tahio. Hywällä
mielellä palwellen HERa ja ei ihmisiä. Tieten
että mitä hywä cuin teke / sen hän on jällens
HERalda saapa / oleon orja eli wapa. Eph. 6
v. 5. 6 7. 8.

Se palweljat / oleat alammaiset caikella pel-
wolla teidän Ihännillen / ei ainoastans hywille ja
siwiöille / waan myös tuimille. 1. Pet. 2. v. 18.

Lestille.

Se on oikea Lesti joca ylmäns on / ja asetta
Soiwons Jumalan päälle / pyssyin aina rucoyris
ja awyhuutamises ydä ja päiwä: Mutta joca hecu-
mas elä / se on eläwäldä cuollut. 1. Tim. 5. v. 5. 6.

Minä sanon naima tromille ja Lestille: Se on
heille hywä / jos he owat niineuin minätin. Waan
ellei he woi heitän pidättä / niin naitcan: Sillä

porambi on naida/ cuin pala. 1. Cor. 7. v. 8. 9
 Wanhat waimot pitä käyttämän igens niineuin
 Wyhäin fopi/ ja ei oleman panetteliat/ eikä juo
 marit/ mutta hywin opettawaiset. Että nuoret
 waimot heildä hyviä tapoja oppisit/ miehiäns
 raakaitsit/ lapsens rackana pidäisit/ olisit siwiät
 ja puhtat. Tit. 2. v. 3. 4.

Uhteisellä Cansalla.

Caieki mitä te tahdotta että Ihmiset pitä
 teille tekemän/ niin te myös heille tehtä: sillä tä
 mä on laki ja Prophetat. Matth. 7. v. 12.

Racaasta Lähimmäisias niineuin igiäs / sillä
 niihin Sanoin coco laki suljetan. Matth. 22. 39.

Minä neuwon / että ennen caiecia pidettäsin
 rucouret / anomiset / toiwotuyet ja kistoyet / caiekein
 ihmisten edestä. 1. Tim. 2. v. 1. 2.

Olecon rackaus welpitöin. Wibateat poha /
 ja kinnirippucat hywäsä. Weljellinen rackaus ol
 con sydämelinen teidän kestenän. Ennättäkän toi
 nen toijens cumnata tekemäs. Rom. 12. v. 9. 10.

**Christilliset Kysymyret wa
 stausten canssa/ D. Mart. Lutheru
 xelda nijden eteen asetut jotea Altarin Sacra
 mendillä Käydä tahrowat.**

Gälken tehdyn Synnin tunnustu
 ren ja neuwomisen kymmenestä
 Juma.

Jumalan käsnyistä / Uscon cappale
 sta/ Isä meidän rucouresta ja Easten
 Sacramendin sanoista/ mahta Rip
 pi Isä/ eli jocu idjellens kysyä.

Uscoccos ettäs syndinen olet? Wastaus.

Ja minä Uscon sen/ minä olen
 syndinen.

Mistäs sen tiedät? Wastaus.

Jumalan Kymenestä käsnysanoi
 sta/ jotta en minä ole pitänyt.

Caducos syndiäs? Wastaus.

Ja minä cadun/ että minä Juma
 lata wastaan syndiä tehnyt olen.

Mitäs siis olet Jumalalda synneillä an
 sainnut? Wastaus.

Hänen wihans/ ajalliset rangat
 sturet/ cuoleman / ja myös ijancaic
 kisen cadouren. Rom. 6.

Toiwoccos autuaxt tulewas? Wastaus.

Ja minä toiwon.

Benengäs siis idzes turwat? Wastaus.

Minun rackaan Herraan Jesu
 reen Christureen.

Euca on Christus? Wastaus.

Jumalan Poica / totinen Jumala ja Ihminen.

Cuinga monda on Jumalata? Wastaus.

Xpi ainooastans / waan colme Per-
sonata / Isä / Poica ja pyhä Hengi.

Mitä siis Kristus on sinun edestäs teh-
nyt / ettäs idzes hänen turwat?

Wastaus.

Hän on minun edestänt cuollut / ja
on hänen werens Kristin päälle mi-
nun edestänt Ulos wuodattanut / syn-
dein anderi andamuri.

Ongo Isä myös sinun edestäs cuollut?

Wastaus.

Ei / sillä Isä on ainooastans Ju-
mala / pyhä Hengi myös / mutta Poi-
ca on totinen Jumala ja totinen Ih-
minen / ja on hänen werens minun
edestänt uloswuodattanut.

Mistäs sen tiedät? Wastaus.

Sytä pyhästä Ewangeliiumista /
ja Sacramendin asetus sanoista /
nijn

nijn myös hänen ruumistans ja were-
stans / jotca Sacramendis mitnulle py-
deri pandiri annetut owat.

Cuingasta siis Altarin Sacramendin asetus
sanat cuuluwat? Wastaus.

Meidän Herra Jesus Christus
sina yonä jona hän petettiin / otti hän
leiwän / Kijetti / Mursi / ja annoi
Opetuslastens ja sanoi : Ottacat ja
syökät / tämä on minun Ruumin /
joca teidän edestän ulos annetan / se
tehkät te minun muistorent.

Samalla muoto Ehtolisen jälken /
otti hän myös Calkin / kijetti / annoi
heille / ja sanoi : ottacat ja Juocat
tetästä caicket / Tämä on sen uden Te-
stamentin Calkki minun Weresänt /
joca teidän ja monen tähden ulos-
wuodatetan Syndein anderi anda-
muri / se tehkät te / njin usein kuin te
Juotta / minun muistorenti.

Mihin siis uscot että Sacramentis on Christus
 ruken totinen ruumis ja veri?

Wastaus.

Ja minä uscon sen.

Mitä siun kehoiteta siitä uscoman?

Wastaus.

Christuksen sana: Ottacat ja syö-
 kät/ tämä on minun ruumint. Juo-
 cat tästä caiki tämä onminun werent.

Mitä meidän pitää tekemän/ cosca me hä-
 nen ruumins syömme/ ja hänen werens
 juomme/ ja niin sen pandin wastan-
 orämme? Wastaus.

Hänen Cuolematans ja werens
 Ulos wuodatusta julistaman/ ja tut-
 tisteleman sitä kuin hän meille opet-
 tanut on: Se tehkätte niin usein kuin
 te teette/ minun Muistorenti.

Mingä tähden pitää meidän hänen cuole-
 mans päälle muistaman ja siitä
 julistaman? Wastaus.

Että me oppisimme Uscoman/ et-
 tet

tei yrittän luond coappale ole tahtanut
 täydellisesti mara meidän syndeim ede-
 stä/ainoastans Christus totinen Ju-
 mala ja Ihminen. Ja että me oppi-
 simme cawahhtaman syndtä / ja nihtä
 suurena pitämän / ja idjem Christu-
 resta ainoastans ilauttaman ja loh-
 duttaman / ja niin sen uscon caut-
 ta autuaxi tuleman.

Mitä on hänen mielisyytänyte siun
 syndeis tähden cuoleman/ ja niiden
 edestä mara tekemän?

Wastaus.

Se suuri rackaus hänen Isäns
 tygö / minun ja caickein syndisten
 tygö / kuin kirjotettu on Joh. 14.
 Rom. 5. Gal. 2. Eph. 5.
 Mingä tähden siis tahdot Sacramentillä
 Käydä? Wastaus.

Että minä oppisin uscoman että
 Christus minun syndein tähden/ suu-
 resta rackaudesta cuollut on / enin
 sanottu on. Ja sijite hänestä myös

oppisin Jumalata ja Lähimmäistään
racastaman.

Mitä mahda yhtä Christittyä waatia usein
naurizeman Sacramentia?

Wastaus.

Jumalan puolesta waatii händä
sekä Herran Christuren käsky että
myös lupaus / sitä likin hänen oma
tarpens cuin hänen Kaulans pääs-
le rippu / jonga tähden sencaldat-
set käskyt / cutzumiset ja lupauzet ta-
pahtuwar.

Cuinga mahda se Ihminen tehdä / joca ei
sencaldaista tarwetta idzesäns ymmärtä /
eikä myös yhtäkän jano eli nältä

Sacramentin tygö idzesäns
löydä: Wastaus.

Sillä ei muuta parembata taida
olla / waan että hän ensist coettele
idzens / jos hän on Lihasta ja were-
stä / ja usco sijtte Raamatun mi-
tä se sijtä puhu / Gal. 6. Rom. 7.

Sixi toiseri / että hän cadzo ym-
bäri-

bäriillens / jos hän vielä on mall-
masa / ja ajattele ettei sildä syndi ja
waiwa cosean puutu / niincuin Ra-
mattu sano. Job. 15. ja 16. 1. Job. 5.

Colmannert on hän löytäwä Sa-
thanan käywän idziäns ymbäri / joca
händä walbella ja murhalla / yötä ja
päiwä / sisällisest jallconaisesta / kiusa-
mata ei jätä / niincuin raamattu pu-
hu. Job. 8. ja 16. 1. Pet. 5. Eph. 6.
2. Tim. 2.

NOTA.

Nämät Kysymyret ja wastauret
ei ole lasten Leicki / waan sildä Hy-
wäldä D. Lutheruxelda Nuorille ja
wanhoille caikella todella eteen fir-
joitetut: itzecukin cadzokan hywin e-
teens / ja tutkistelcan näitä todella:
Sillä P. Pawall sano Gal. 6. älkät
erytö / ei Jumala anna idzens pil-
cata.

Seurawas muuttamat paicat siitã Pyhä-
stä Raamatusta caickille Christityille/erin-
omattain nuorelle cansalle Heidän Chr-
stallises Useosans osennuxepi sopiwaiset.

LI. Psalmi.

Jumala ole minulle armollinen
sinun hywydes tähden / ja pyhi
pois minun syndini sinun suuren
lauptudes tähden.

Dese minua hywin wäärysteänti/
ja puhdistu minua synnistänti.

Sillä minä tunnen pahat teconi/
ja minun syndini on aina edesänti.

Sinua atnoata vastaan minä syn-
diä tein/ ja pahasti tein sinun edesäs.

Että sinä olisit itia sanasas/ ja
puhdas duomitesas.

Eago/ minä olen syndisest sieme-
nest syndynyt/ ja minun ättin on syn-
nistä minun sijettänyt.

Eago/ sinä halajat totutta/ joca
salaudes on/ ja ilmoittit salatun wii-
sanden minulle. Pub-

Puhdistu minua Isopilla/ että
minä puhdistuisin: Dese minua /
että minä lumiwalktari tultsin.

Anna minun cuulla ilo ja riemua/
että ne luut / jotcas särkenyt olet /
ihastuisit/

Deitä caswos minun synnistänti /
ja pyhi pois caicki pahat teconi.

Jumala luo minun puhdas sydän/
ja anna minulle usi wahwa Hengi.

Älä heitä minua pois caswos ede-
stä/ ja älä minulda ota pois sinun
pyhä Henges.

Anna minulle taas sinun autuudes
ilo / ja sillä hywällä Hengelläs tue
minua.

Minä tahdon wäärille opetta si-
nun ties/ että syndiset tygös pala-
jaisit.

Päästä minua weren wioista/ Ju-
mala minun autuudeni Jumala/ että
minun

minun tielenti ylistäis sinun wanhur-
scauttas.

Awa Herra minun huulenti / et-
tä minun suun ilmoittais sinun tij-
tores.

Sillä ei sinulle kelpa uhri / että
minä sen annaisin / ja ei polttouhri
sinulle ensingän kelpa.

Ne uhrit jotca Jumalalle kelpa-
wat / ovat murhellinen Hengi / ah-
distettua ja särjettä sydändä et sinä
Jumala hyljä.

Tee Zionille hywästi sinun armos
jälken / rakenna Jerusalemin muurt.

Silloin sinulle kelpawat wanhur-
scanden uhrit / polttouhrit ja muut
uhrit: silloin sinun Altarilles härktä
uhratan.

Esa. LIII. Luca.

Elgo / minun palwelian teke toi-
mellifest / ja corgotetan / ylös
nostetan / ja tule sangen corkia-
ri.

ri. Nijn että mont sinun yliges häm-
mästy ja että hänen muotons on ry-
membi muita ihmisiä / ja hänen hab-
mons cutn ihmisten lasten. Mutta
nijn on hän monda pacanata prijscot-
tawä / että myös Tuningasten täy-
ty suuns hänen edesäns tukita: sillä
joille ei mitän hänestä ilmoitettu ol-
lut / nekin hänen ilolla näkewät / ja
jota ei he cuullut ole / sen ymmättä-
wät.

Mutta cuca usco meidän saarnam?
ja kenelle HErran läsiwarfi ilmoitte-
tan? Sillä hän nouse ylös hänen e-
desäns njincutn wesa / ja njincuin ju-
ri cuiwasta maasta. ei hänellä ole
muoto eikä cauneutta: me näimme
hänen / waan ei ollut hänällä sitä
muoto cutn meille olis kelpwannut.
Hän oli caickein ylöncatzottapa ja
caickein halwin / kipua ja sairautta
täp.

täynnäs. Hän oli niin ylencadzottu/
ettei kengän kehdannut catzo hänen
päällens/ sentähden en me händä mi-
näkän pitänet.

Totifest hän candoi meidän sairau-
demja meidän kipun hän sälytti päällens/
mutta me pidim hänen Jumalalda
rangaistun / piestyn / ja wai-
watun. waan hän on haawoitettu
meidän pahain tecoim tähden / ja
meidän syndeim tähden on hän hofut-
tu. Rangaistus on hänen päällens /
että meille rauha olis / ja hänen haa-
wains cautta olemma me paratut.
Me waelsimma caicki eryris nijncuin
lambat / ja itzecukin poickeis omalle
tielleus.

Mutta Herra hetit caicki mei-
dän wäärädem hänen päällens. Co-
sca hän rangaistin ja waiwattin / niin
ei hän suutans awannut: Niin-
cuin

cuin Caritza joca teurari wiedän /
ja nijncuin lammas joca keridzi-
äns edes waitene / ja ei suutans awa.

Mutta hän on otettu pois ah-
disturest ja duomioist / cuca taita sa-
noa hänen elämäs pituden? Sillä
hänön siwattu pois eläwitteen maal-
da / cosca hän minun cansani paha-
in tecoim tähden rangaistin. Hän on
haudattu nijncuin Jumalattomat /
ja cuollut nijncuin rikas. Ei hän kel-
lengän wääräyttä tehnyt / eikä petost
ollut hänen suusans / mutta Herra tah-
doi hänen niin piestä sairaudella: Co-
sca hän on hengens wicauhrixi an-
danut / niin hän saa nähä siemenen
ja elä cauwan / ja Herran aiworus
on hänen kädesäns menestywä. Että
hänön sieluns on työtä tehnyt / saa
hän ilons nähä / ja tule rawituxi.
Lundemisensc autta minun wanhur-

scas palvelian monda wanhurscaut-
ta: sillä hän canda heidän syndins.
Sentähden annan minä hänelle ofan
monesa / ja hänen pita wäkewitten
canssa saalista jacaman: Sentähden
että hän andoi Hengens cuole-
maan / ja oli pahantekiatin secan lu-
ettu. Hän candoi monen synnit / ja
rucoili pahantekiatin edestä.

**P. Mattheuren Ewange-
liumt kirjan V. Lucu.**

Eosca Jesus näki Cansan / astui
hän ylös wuorelle / ja cuin hän
oli istunut / tulit hänen Ope-
tuslapsens hänen tygöns. Nijn hän
awais suuns / opetti heitä / ja sanoi:
Autuat owat hengelliset waiwaiset:
sillä heidän on taiwan waldacunda.
Autuat owat murhelliget / sillä he
saawat lehduturen.

Aut.

Autuat owat siwiät: sillä he saa-
wat maan pertä. Autuat owat jot-
ca isowat ja janowat wanhurscautta/
sillä he rawitan. Autuat owat lau-
piat: sillä he pitä Jumalan Poixi eu-
guttaman. Autuat owat jotca wan-
hurscauden tähden wainotan: sillä
heidän on taiwan waldacunda. Au-
tuat oletta te / cosca ihmiset pilcka-
wat ja wainowat teitä / ja puhuwat
caickinaista pahutta teitä wastan /
walhetellen minun tähtent: Gloicat
ja riemuitcat: sillä teidän palckan
on suuri taiwas. Sillä näin he wat-
noisit Prophetatta / jotca teidän edel-
län olit.

Te oletta maan suola: Jos siis
suola tulle mauttomaxi / millä sije-
te suolatan? ei se enä kelpa mihin-
gän / mutta heittä pois ja ihmisiä
tallatta.

Te oletta mailman walkeus / ei si-
tä

D

tä Caupungita taitta peittä / joca
wuorella on. Eikä khytilätä sytyte-
tä ja panna wacan ala / mutta khy-
tiläläscään / walaiseman caickia jotca
huones owat. Näin walistacon tei-
dän walkeuden ihmisten edes / että he
näkisit teidän hywät työnne / ja cunni-
oitaisit teidän Isän / joca on taiwais.

Älkät luulco / että minä tulim la-
kia ja Propheetaita päästämän: En
minä tullut päästämän / mutta täyt-
tämän. Sillä totisest sanon minä teil-
le: sijhenasti cuin taiwas ja maa ca-
to / eij yidä wähtingän pjerro eikä jo-
cu raben Laista catoman / sijhenasti
cuin caicki tapastuwat. Euca siis
jongun näistä wähimmistä käskyistä
päästä / ja näin Ihmisiä opetta / hän
pitä taiwan waldacunnas wähimmärt
cudzuttaman.

Mutea joca sen teke ja oppetta / se
pitä suurexi taiwan waldacunnas
cudzuttaman.

Sillä

Sillä minä sanon teille: ellet tet-
dän wanburstaundenne ole palio e-
nämbi cuin kirjan oppenuitten ja
Phariseusten / niin ette tule taiwan
waldacundan.

Te cuulitte mitä sanottu oli wan-
hollle: Ei sinun yidä tappaman:
Mutta jocainen joca tappa / hänen yit-
tä duomiohon wicapää oleman.

Waan minä sanon teille: Että jo-
ca tyhmäst wihastu welieläns / hän yit-
tä duomiohon wicapää oleman. Mut-
ta jocainen cuin sano wistellens Ra-
cha / hänen yitä neuwon ala wicapää
oleman: Mutta jocainen joca sano:
Sinä tyhmä hänen yitä helwetin tu-
len wicapää oleman.

Sentähden jos sinä uhrat lahias
Altarille / ja sielä muista / että wel-
elläs on jotakin sinua waskan: Niin
jätä sinne lahias Altarin eteen / ja
mene ensin soptiman welies cansa / ja
tule sijte lahias ubraman.

Sowi nopiast riihtawelies canssa /
 coscas wielä hänen canssans tiellä o-
 let: Ettei riihtawelles sinua anna jos-
 cus duomarille/ ja duomari anda si-
 nun palwelialle/ ja sinä heitetän tor-
 min. Totifest sanon minä sinulle: Et
 sinä Suingan pääse siellä ulos/ sihen-
 asti cuins marat wijmeisen ropoin.

Te cuulitta sanoturt wanhoille:
 Ei sinun ydä huorin tekemän. Mut-
 ta minä sanon teille: Jocainen joca
 cadjo waimon päälle himoitaxens
 händä/ niin hän teki jo huorin hänen
 canssans sydämesängs.

Jos sinun oikia silmäns pahenda si-
 nun / niin puhkaise se ulos/ ja heitä
 pois tykö: Sillä parambi on sinul-
 le / että xri sinun jäsenistäs hukute-
 tan / cuin coco sinun ruumtis ydäis
 heitetämän helwettijn.

Ja jos sinun oikia kates pahenda
 sinun / niin haecka se potcki / ja heitä
 pois tykö: Sillä parambi on sinulle:
 Et.

Etä xri sinun jäsenistäs hukutetan/
 cuin coco sinun ruumtis ydäis hel-
 wettijn heitetämän.

On myös sanottu: että joca emän-
 dängs hylkä / hän andacan hänelle
 eroitajan. Mutta minä sanon teille:
 Etä joca emändängs hylkä/ mutoin
 cuin huoruden tähden/ hän saatta hä-
 nen huorin tekemän/ ja joca nat sen
 hylätyn/ hän teke huorin.

Taas te cuulitta sanoturt wanhoit-
 le: Älä wanno wäärin/ mutta ydä
 walas Herralle. Waan minä sanon
 teille: Älkät ensingän wannoco / eij
 tatwan cautta / Sillä se on Juma-
 lan istutin. Eikä maan cautta/ Sillä se
 on Hänen astin lautans: Ei myös
 Jerusalem cautta/ Sillä se on suren
 Cuningan Caupungt. Ei sinun ydä
 myös wannoman pääs cautta/ sillä
 et sinä woi yheän hinstä walkiari eli
 mustari tehdä. Waan teidän puben-
 pittä olemän/ On/ On Ei/ Ei: Mut-

ta mitä sijhen liſätän/ ſe on pahasta.
 Te cuulitta ſanoturi: Silmä ſil-
 mäſt / ja hammas hambast. Mutta
 minä ſanon teille: ſilkät olco paha
 waſtan/ waan joca ſinua lyd oikial-
 le poſtelle/ uijn käännä myds hanel-
 le toinen. Ja joca ſinun tabes oikiu-
 den eteen/ ja otta ſinun hames/ nijn
 ſalli myds hanelle muukin waate.

Ja joca ſinua waati penteulman/
 nijn mene hänen canſsans cari. An-
 na ſillä joca ſinulda ano/ ja älä käännä
 ſinuas ſildä pois/ joca lainan poſtä.

Te cuulitta ſanoturi: Racasta
 lähimmäiſtäs / ja wiha wiholdiſtäs.
 Waan minä ſanon teille: Racasta-
 eat wiholdiſtan / ſiunatcat niſtä jot-
 ca teitä ſadattawat: Tehlät niſlle by-
 win jotca teitä wiawat: Ja rucoit-
 eat niſden edeſt / jotca teitä waino-
 wat ja wanſingoittawat. Että te oli-
 ſitta teidän Iſanne poſat joca en tai-
 wais: Sillä hän ſaldt auringons coit-
 ta

ta nijn pahain ylidze cutn hywätigtn/
 ja anda ſata nijn wäärille cutn wan-
 hurſcaillekin. Sillä jos te racaſtatte
 niſtä jotca teitäkin racaſtawat/ mitä
 teidän ſijtä palka on? Eikö Publi-
 canit nijn myds tee? Ja jos te aino-
 aſtans weliein canſſa ſoweltat olet-
 ta/mitä te ſen canſſa erinomaiſta teet-
 tä? Eikö Publicantit nijn myds tee/
 Olcat ſijs te täydelliſet niincutin tei-
 dän talwallinen Iſän täydellinen on.

VI. Luca.

Erwahatcat ettet te anna almuſatan
 ihmiften edes/ että te heildä nähtäi-
 ſin/ nijn et te ſaa palcka teidän Iſä-
 dän joca on talwais. Coſcas ſijs almu-
 annat / nijn älä edelläs torwella ſotta/
 niincutin ulocullatut Synagogis ta eul-
 la tekewat / että he ihmifildä cunnioite-
 taiſin. Totiſeſt ſanon minä teille: He o-
 wat ſaanet palckans. Mutta coſca ſinä
 almu annat/ nijn älkön ſinun waſen kät-
 tes tietkö mitä oikia kätēs tele. Että ſi-
 nun almus olis ſalaudes/ ja ſinun Iſäs/
 joca ſalaudes näke/ marais ſinulle juſti-
 ſeſt.

Ja coseas rucollet / niin et sinun pida
oleman niineuin ulocullatut: Silla he
miehellans seisowat ja rucollewat Syna-
gogis ja eujain eulimis/ etta he ihmisida
nahda isin.

To tiseft sanon mind teille: He owat
saanet palckans. Waan cosea sina rucol-
let/ niin mene sinun Camios ja sulje
sinun owes ja rucolle sinun Isas joca on
salaisudes: Ja sinun Isas joca salandes
nale/ mora sinulle juhtiseft. Ja cosea te
rucolletta/ niin alkät oleo paljo puhu-
waifet niineuin paananat: Silla he tun-
lewat heidans paljon puhens tahden eust-
tawan. Sentahden alkät oleo heidan eal-
taisens: Silla teidän Isän tietä kyllä
mitä te tarwidzetta/ enneneuin te hänel-
dä rucollettaean. Näin teidän sijs pitä
rucolleman.

Esä meidän joca olet Taitwas:
Pyhitetty olcou sinun nimes.
Läbestyldön sinun waldacundas. Ol-
con sinun tahkos niin maasa cuin
Taitwas. Anna meille tänäpän mei-
dän jocapäiwäinen letpäm. Ja anna
meille

meille meidän welcam anderi/ niin-
cuin mefin anderi annam meidän wel-
wollistem. Ja älä johdatta meitä
kuusauren. Mutta päästä meitä pa-
hasta. Silla sinun on waldacunda/
ja wolma/ ja cunnia ijancatckiseft/
AMEN

Silla/ jos te anderi annatte ihmisille
heidän ricorens/niin myds teidän taitwal-
linen Isän anda teille anderi/ waan jollat
te anderi anna ihmisille heidän ricori-
tans/ niin ei myds teidän taitwallinen
Isän anderi anna teidän ricoritän.

Mutta cosea te paastotta/ niin alkät
oleo surulliset eutin ulocullatut/ Silla he
muuttawat muotons/ etta he ihmisida
nahdaisin paastowan. To tiseft sanon
mind teille: He owat saanet palckans.
Waan sina coseas paastot/ niin woltele
pääs ja pese caswos: Ettes nahdais
ihmisida paastowan/ mutta sinun Isä-
däs joca on salaisudes. Ja sinun Isas/ jo-
ca salaisudes nale/ mora sinulle juhtiseft.

Älkät tawarata cootco maan päällä/
eusa coit ja ruoste raitkarwat / ja eusa
war

wareat eakwatat ja warastawat. Waan
cootcat teillen tarwarata talwas/ cusa ei
ruoste eikä coi raitka/ ja cusa ei warcat eak-
wa eikä warasta! Sillä cusa teidän ta-
waran on/ siellä on myös teidän sydämen.

Sillä on ruumin walkeus / jos siis
sinun silmäs on yrikertainen/ niin coco
sinun ruumis on walaisuu. Waan jos
sinun silmäs on paha/ niin sinun coco
ruumis on pimiä. Jos siis se walkeus jo-
ca sinus on / on pimeys/ euinga suuri on
idze pimeys?

Ei kängän woi palwella cahta Herrra:
Sillä taicka hän tätä wiba/ ja toista ra-
casta / taicka hän tähän suostu ja toisen y-
löncadzo: Et te woi palwella Jumalata
ja Mammomat. Sentähden sanou minä
teille: älkät murhettico teidän Hengenne
tähden/ mitä te syöttä ja mitä te juotta
Eikä teidän ruuminne tähden / millä te
teitän werhotta. Eikö Hengi enämbi ole
cui ruoca ja ruumis parembi kuin waata?
Catzoat talwan linduja / ei he kyl-wä /
eikä nihtä / ei myös coco rijsheen/ ja tet-
dän talwallinen Isän ruocki heidän. Et-
tälö te pallo enämbi ole kuin he? eik cuca
tet.

teistä woi surullans listä yhden kyndrän
hänen pituudellens? Ja/ mitä te suretta
waatteista? Catzoat cuckaisita kedolla:
Cuinga he eakwatat/ ei he työtä te eikä
kehrä. Cuitengin sanou minä teille: Et-
tei Salomon caikes Cunniasans ollut
niin waatekettu/ kuin nyt heistä. Jos Ju-
mala näin waatetta pelkon ruohon/ joca
tänäpäu seiso / ja huomen pädyijn hette-
tän/ eikö hän pallo enämin teidän sitä tee te
wähä uscoiset? Älkät siis suruliset olco/
sanoden: Mitä me syömme/ taicka mitä
mejuomma? eli millä me meitäin wer-
hoitam? sillä caickia näitä patauat etzi-
wät/ waan teidän Talwallinen Isän
kyllä tietä teidän caickia näitä tarwit-
zewan/ etzikät ensin Jumalan waldaem-
da ja hänen wanhurseauttans / ja niin
caicki nämät teille annetan. Älkät sentäh-
den sureto huomenifesta päiwästä: Sillä
huomentisella päiwällä on suru itzesiäns.
Tytäkän cugin päiwä surullens.

VII. LUCU.

Älkät duomitco / ettei teitä dnoimitais
Sillä millä duomitolla te dnoimid-
zetta / pitä teitä duomitaman:

Ja

Ja sillä mitalla jolla te mittatta / pttä
teille jällens mittattaman. Miris siis nä-
et raisean joca on welles silmäs / ja et
äckä malca omas silmäsäs? Taitka / eu-
tinga sinä sanot wellles: Ptdäs / minä
otan raisean silmäsäs / ja cadzo malca
on omas silmäsäs? sinä uleo cullattu /
heitä ensin malca ulos sinun silmäsäs /
ja cadzo sijtte / eulingas saisit raisean u-
los sinun welles silmäs.

Ällät andaco cotrille pyhä / ja ällät
teidän pärinjäne heittäkö sicain eteen / et-
tet he niittä joskus tälla jalkwoillans / ja
kääntävät idzens ja repelewät teitä.

Anocat / niin teille annetan / etzikät
niin te löydätte; colcuttat / niin teille
awatan: sillä jocainen joca ano / hän saa:
Ja joca etzi / hän löytä / ja colcuttat-
te awatan. Eli ongo teissä jocu ihminen /
jolda hänen poicans anois leipä / annat-
seo hän hänelle kirwen? Eli jos hän cala
a nois / annatseo hän hänelle karmen? Jos
siis te / jotea pahat oletta / taldatte hywiä
lahjoja anda teidän lapsillen / euinga pa-
llo enä teidän Isän joca on Taitwas /
anda

anda niille hywiä lahjoja jotea hänelä
anowat.

Taitki siis mitä te tahdotta että ihmiset
pttä teille tekemän / niin te wryds heille
tehlät: sillä tämä on Taki ja T. ophetat.

Menkäät abtast portist sisälle / sillä se
portti on lawia ja awara tie joca wie cado-
tureen / ja niittä on monda / jotea sitä wa-
eldawat. Ja se portti on abdas ja tie caita /
joca wie elämähän / ja harwat owat
jotea sen löytävät.

Mutta carwahtaeat teidän wädrissä
Propheetatsta / jotea teidän tygön lamina-
sten waatteilla tulewat / mutta sisäldä he
owat raatelewaiset sudet. Heidän He-
delmistäns te tunnetta heidän. Hakeco
juen wijnamarjoja orjan tappuroisi? Tait-
ka Sicunita ohdackeistä? Niin Jocainen
hywä puu caswa hywät Hedelmät: Mut-
ta mädännyt puu caswa häijyt hedelmät.
Hywä puu ei taida häijyä hedelmittä cas-
wa. Jocainen puu eui ei caswa hywä
hedelmät / hacatan pois ja tuleen heitetän.
Sentähden tundeat heitä hedelmistäns.
Ei jocainen eui sano minulle: Herra /
Herra / ydä tuleman Taitwan walda-
cundaan /

eunda an/ mutta joca teke minun Isänt
 tabdon uin on Zaiwais. Moni sano
 minulle sinä päätvänä: Herrra/ Her-
 ra/ emmekö me sinun nimes cautta
 ennustanet/ ja sinun nimelläs ajanet u-
 los perkeleittä/ ja oleumma sinun nimes
 cautta monda wälewätä työtä tehnet?
 Ja silloin minä heillä tunnustan: En mi-
 nua teitä itänäns tundenut/ mengät pois
 minun tyhdi te wäärintekit.

Sentähdenjocadzen/ cuin minulda nä-
 mät puhet cuule ja ne teke/ wertan minä
 toimelliseen mieheen/ joca huonens calliol-
 le rakensi. Ja sade langeti/ ja wirrat tu-
 llt/ ja tuulet puhalsit/ ja sitä huonetta sy-
 säisit/ joca ei euitengan eukistunut: Sil-
 lä se oli calliolle perustettu. Ja jocainen
 cuin tunle minulda nämä puhet/ ja ei te-
 niytä/ hän werratan tyhjän mieheen/
 joca huonens sannalle rakensi. Ja sada
 langeti/ ja wirrat tulit/ ja tuulet puhal-
 sit/ ja sitä huonetta syräisit/ joca eukistui/
 ja sen langetus oli suuri. Ja se tapah-
 tui/ cösa Jesus loppetti nämät puhet/
 että Cassat hämmästytti hänen oppians:
 Sillä hän opetti heitä woiuallises/ ja ei
 niincuin kirjanoppenet.

Serra

Serra Deus verbum tuum.

Wariel Zumal sinun Sa-
 nas/ Niiden woima my-
 ös lyö alas/ cuin Christuren
 rackan Poicas/ Istuimeldans
 pnytäwät poses.

O Christe suurin Cuningas/
 älä muille anna cunnias/
 Holho aina Christicundas/
 Wapat waiwaist seuracun-
 das.

Sanas sortajat alas paina/
 Heidän juonens estä aina/ ste-
 hen hautan heit pudota/ johon
 meit pnytäwät upotta.

An heidhän myös sitä tietä/
 Etet/ sä jouckoos pois heitä/
 mutt tabdot autta ja wahwi-
 sta/ Cösa häitä heitä ahdisti.

Wydä

Pyhä Hengi meit lohduta/
Kauhan meit wedä ja totuta/
Zuskista meitä kirwota / ja
Cuolemasa wirwota.

Da pacem Domine,

Suomert.

Suo meile rauha HERRA
Snyt / ja elinaicanam auta/
Eip / maan pääll löytä ketän
muut / cuin riidat asetta taita/
paidzi sinua yhtä.

Jumala anna meidän Cu-
ningall ja caitel Esiwakal / rau-
ha ja hywä hallitus / että me
hänen allans / Lewos ja rau-
has aina eläisimme / caites ju-
malisudes ja cummalisu-

des / AMEN.

